

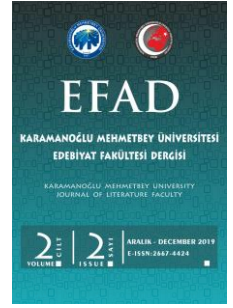
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi

(EFAD)

Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Literature Faculty

E-ISSN: 2667 – 4424

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/efad>

Tür: Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 15 Ekim 2019

Kabul Tarihi: 02 Aralık 2019

Atıf Künyesi: Çınar, K., Doğan, C. (2019). “Türkiye, Almanya ve Finlandiya Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin İncelenmesi”. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 204-218.

TÜRKİYE, ALMANYA VE FİNLANDIYA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMLERİNİN İNCELENMESİ

Kevser ÇINAR*

Cemile DOĞAN**

Öz

Toplumların sürdürülebilirliği, eğitim öğretimin ana ögesi öğretmenlerin yetiştirilmesine verilen önemle doğru orantılıdır. Türkiye’de 2012 yılında yürürlüğe giren 4+4+4 zorunlu eğitim, her alanda olduğu gibi öğretmen yetiştirme programlarında da bir takım değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Dikey yaklaşım modelini temel alan bu karşılaştırmalı çalışmanın amacı, öğretmen eğitimi konusunda başarılı ülkeler arasında ilk sıralarda yer alan Finlandiya ve Almanya’nın öğretmen yetiştirme programlarını inceleyerek Türkiye’de var olan öğretmen yetiştirme programlarının yeni eğitim sistemiyle uyumluluğunun sağlanması yolunda kaynak oluşturmaktır. Ülkelerin sosyo-demografik özellikleri de göz önünde bulundurularak Türkiye ile birlikte yukarıda adı geçen Almanya ve Finlandiya’nın öğretmen yetiştirme programları, içerdiği dersler, bu derslerin yapısı, öğretmen yeterlilikleri ve bu değişkenlerin 4+4+4 eğitim sistemine göz önünde bulundurularak karşılaştırılması doküman analizi yöntemi kullanılarak ele alınmış ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre ilköğretim kurumları Almanya ve Türkiye’de dört yıl, Finlandiya’da ise altı yıl eğitim vermektedirler. Almanya’da ortaöğretim iki kademe üzerine yapılandırılmıştır. Birinci kademeden ilk iki yılında öğrencilerin yoğun biçimde ilgi ve yetenekleri belirlenmeye çalışılmakta ve elde edilen sonuçlara göre diğer kademelere geçişler sağlanmaktadır. Finlandiya’da ise ortaöğretim, genel ve mesleki teknik ortaöğretim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Hem genel, hem de mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları da birbirini izleyen ve öğrenim süresi üçer yıl olan iki kademe halinde eğitim vermektedir. Türkiye’de ise son yapılan değişikliklere göre dört yıllık ilkokulları bitiren öğrencilerden isteyenler 4 yıllık ortaokullara devam edebilirler. Lise ve dengi okullarda da ülkeler arasında benzerlik ve farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu çalışmada, ilk ve orta öğretimin yanı sıra öğretmen yetiştiren lisans eğitimi üzerine de bilgi verilmiş ve analiz sonuçlarına dayanarak öğretmenlerin kendilerini yenilemelerini teşvik eden unsurların artırılmasına yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Eğitim programları, Öğretmen eğitimi, Karşılaştırmalı eğitim

An Analysis of Turkish, German and Finnish Teacher Training Systems

Abstract

The sustainability of societies is directly proportionate to the emphasis given to teacher training. The Turkish 4+4+4 education system, which was put into practice in 2012, has brought along several changes into teacher training programs as well as other elements in the system. Having adopted a vertical model, the aims of this comparative study are to analyze teacher-training programs in Finland and Germany that rank high among other countries in Europe and provide a basis for necessary

* Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi, Konya/Türkiye, E-Posta: arikankevs@yaho.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-5412-715X>.

** Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Bölümü, Konya/Türkiye, E-Posta: azazilla@yaho.com, cemiledogan370@gmail.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-5246-6692>.

changes to comply with the new system. Taking Turkey, Finland and Germany's socio-demographic features into consideration, their teacher training programs, the practice courses, the structure of the courses and teaching credentials are analyzed through document analysis. The findings of the study were subjected to descriptive analysis. According to the findings, primary education lasts four years in Germany and Turkey whereas it lasts 6 years in Finland. The secondary education system is based on two categories in Germany. During the initial two years of the first category, students are under close examination regarding their skills and interests. In Finland, secondary education is divided into two parts as general academic and vocational technical schools, which is preceded by a three-year period of education in two categories in both types of schools. In Turkey, along with the latest changes, the 4-year primary school-graduates start their 4-year-secondary education. As well as primary and secondary school education, there are similarities and differences concerning high school education among three countries. In the current study, further information is provided regarding following stages of education. According to the results of the analysis, further recommendations have been provided regarding updating teacher training programs and encouraging the teachers to renovate themselves.

Keywords: Education programs, Teacher education, Comparative education

Giriş

Eğitim, toplumların geleceğini belirleyen unsurlardan biri olan nitelikli insan gücü yetiştirmek amacını taşır. Teknolojideki gelişmelerle hızlı değişimleri beraberinde getiren 21. Yüzyıl, öğretmen eğitimi alanında da etkilerini göstermiştir. Öğretmene kazandırılması amaçlanan nitelikler de temel gerekliliklere ek olarak farklılaşmaya başlamıştır. Bu da üniversitelerde öğretmen yetiştirme programlarının önemini ortaya koymaktadır. Dünyada öğretmen yetiştirme programları farklı ülkelerde birbirinden farklı kapsam ve yapıdadır. Öğretmenlerin yetiştirilmesi konusunda fakültele kabul şartları, eğitimin niteliği, aldıkları eğitimin ölçme ve değerlendirilmesi her ülkenin sistemine özgü bir yapıya sahiptir.

Öğretmen eğitimi, eğitim sistemlerinin en önemli konularından birisidir. Öğretmen okullarının kuruluş tarihi olan 1848 yılı ülkemizdeki öğretmen yetiştirme sürecinin başlangıcıdır (Börekçi, 2009). Bir milat olarak kabul edilen bu tarih ve sonrasındaki süreçte öğretmen eğitimi sürekli güncellenmeye çalışılmıştır. Doğal olarak, öğretmenin mesleki gelişimi içinde bulunduğu döneme göre değişik sosyal ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmıştır (Gün & Baskan, 2013). Günümüzde özellikle teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler, var olan eğitim teorilerinin yorumlanmasına ve onların uygulanmasına da etki etmekte ve öğretmen eğitimi programlarının bu değişiklikleri göz önünde bulundurmalarını gerektirmektedir (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005; Dogan, 2016; 2018, Balbay, Pamuk, Temir, & Doğan, 2018).

Bilim ve teknolojiye büyük ve hızlı değişimin yaşandığı, küreselleşmenin söz konusu olduğu dünyada, bütün toplumlar köklü bir biçimde değişmekte; bilgi ve teknoloji toplumu olma yolunda ülkeler arasında devameden rekabet, giderek artan bir ivme kazanmaktadır (Delibaş, 2008). Dünyada eğitim düzeyi bir ülkenin gelişmişliğinde belirleyici bir faktör olduğu için ülkeler eğitim sistemlerini en çağdaş hale getirme çabasındadırlar. Eğitim sistemlerinin üzerine bina edildiği öğretmenler ve onların mesleki gelişimi en önemli gündem konularındandır. Öğrencilerin hedeflenen düzeye gelmeleri, bağımsız fikirlere sahip kendilerine ve ülkelere faydalı bireyler olmaları eğitimde niteliğin iyileştirilmesi ve öğretmen yeterliliğinin odak noktasıdır (Özen, 2006). Toplumun ilerleyebilmesi ve ülkenin refah seviyesinin artması, okullarda verilen eğitimin kalitesiyle doğrudan ilgilidir. Bu da eğitimi verecek kişiler olarak öğretmenlerin niteliklerinin artırılmasını gerektirmektedir. Öğretim niteliği ve öğretmen niteliği arasındaki ilişkinin toplumu önemli derecede etkilediği kabuledilmiş bir gerçektir.

Türkiye’de 4+4+4, 12 yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte sadece eğitim sistemi değil, bu sistemin sürdürülebilmesi için gerekli bütün etkenlerin düzenlenmesi gündeme gelmiştir. Bu etkenlerden en önemlisi sistemin uygulayıcıları olan öğretmenler ve dolayısıyla öğretmen yetiştirme programlarıdır. 2003, 2006, 2009, 2012, 2015 PISA sonuçlarından yola çıkarak Almanya ve Finlandiya son 10 yılda aldığı önlemler ve uygulamaya koyduğu yeniliklerle, öğretmen yetiştirme programlarında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ortalamasının üzerine çıkmayı başarmıştır. Bu çalışmada, OECD raporları ve PISA başarıları temel alınarak ülkeler seçilmiş ve teorik ve uygulama bazında öğretmen yetiştirme politikaları hakkında bilgi edinilmiştir. Çalışmanın temel amacı Türkiye, Finlandiya ve Almanya’da öğretmen yetiştirme sistemlerini incelemek ve benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Çalışmada öncelikle Türkiye, Almanya ve Finlandiya’daki eğitim sistemlerinin temel özelliklerinin genel yapısı

incelenmiştir. Daha sonra bu üç ülkedeki öğretmen yetiştirme sistemleri ayrıntılı bir biçimde analiz edilmiştir.

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, sundukları eğitimin kalitesi ile doğru orantılıdır. Kaliteli eğitim için de nitelikli öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, öğretmen yetiştirme model ve programlarını iyileştirmenin Avrupa Birliği ülkelerinde önemle üzerinde durulan bir konu olduğu görülmektedir. Çalışmada, Türkiye'nin de içinde bulunduğu OECD ülkelerinden PISA sınav sonuçlarında başarı sıralamasında üst basamaklarda yer alan Almanya ve Finlandiya'nın eğitim sistemlerinin incelenerek, işleyiş açısından benzerlik ve farklılıklarını belirlenmesi ve bu sonuçlara göre Türkiye'de hali hazırda uygulanan 4+4+4 eğitim sisteminin ne durumda olduğunu ortaya koymak hedeflenmiştir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sınıflanmasında ekonomik kriterlerden kesin bir ölçüt olmamakla birlikte, genellikle kişi başına düşen milli gelir göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca, sanayileşme ve sosyal gelişme düzeyleri de farklı bir ölçüt olarak ele alınmaktadır. International Monetary Fund (IMF)'nin Ekim 2018'da yayınladığı raporuna göre Türkiye, gelişmekte olan ülkeler kategorisinde bulunmaktadır. Bu çalışmada yer alan ülkelerin seçilmesinde, ekonomik ve sosyal açıdan en gelişmiş ülkeler olarak bilinen Finlandiya ve Almanya ile gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye tercih edilmiştir. Ülkemizdeki öğretmen yetiştirme sistemine farklı bir bakış açısı katacağı düşünülerek ve başarı ölçütü göz önünde bulundurularak seçilen ülkeler ve Türkiye arasındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu nedenle çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına cevaplar aranmıştır:

1. Almanya, Finlandiya ve Türkiye'de Eğitim Sistemleri ne durumdadır?
2. Almanya, Finlandiya ve Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sistemleri nasıldır?
3. Almanya, Finlandiya ve Türkiye'deki Öğretmen Yetiştirme Sistemleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma, bir karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır. Karşılaştırmalı araştırmalarda farklı yaklaşımlar izlenebilir. Bu çalışmada ortaya koyma, tanımlama, açıklama, analiz etme ve önerilerde bulunma gibi çeşitli teknikler kullanılmakla beraber; kısmen dikey yaklaşım, çoğunlukla da yatay yaklaşım kullanılmıştır. Ülkelerin genel eğitim sistemlerini anlamak amacıyla Türkiye, Almanya ve Finlandiya'da Eğitim Fakültelerinde öğretmen yetiştirme programları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılırken yatay yaklaşım yöntemi izlenmiştir. Araştırmada, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden Almanya ve Finlandiya'da uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme programları incelenerek Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programlarıyla karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırma, elde edilen kaynaklar ve yazılı dokümanlara dayandırılmıştır.

Bu çalışmada verilerin toplanmasında doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri toplarken Türkiye, Almanya ve Finlandiya'nın eğitim sistemleri ve bu ülkelerde öğretmen eğitimi ile ilgili kitap, tez, makale, dergi, seminer raporları ve kalkınma planları gibi bilimsel kaynaklar taranmıştır. Karşılaştırmalı eğitimin kendine özgü yöntemlerinden olan benzerlik ve farklılıkların analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular bir araya getirilmiş, yorumlanmış ve Türkiye'deki uygulamalar da göz önüne alınarak önerilerde bulunulmuştur.

Bulgular

Araştırma soruları, yapılan doküman analizi sonucunda aşağıdaki sıra ile cevaplanmıştır:

Türkiye, Almanya ve Finlandiya Eğitim Sistemleri

Günümüzde bütün ülkeler, eğitimin insan ve toplum yaşamındaki önemini kavramalarına karşın, aynı işlevsellikte çağdaş bir eğitim sistemi kurarak çocuklarını yaşama daha etkili olarak hazırlayamadıkları da görünen bir gerçektir. Kuşkusuz bunun her ülke için farklı sosyo-ekonomik ve kültürel nedenleri vardır. Türkiye 187 ülkenin katıldığı dünya nüfus sıralamasında 19. sırada yer almaktadır (TÜİK, 2018). Finlandiya ve Almanya ise yaklaşık 5.5 milyon ve 82 milyon nüfuslarıyla Türkiye'yi orta sıraya yerleştirmektedirler. Nitelikli eğitimin unsurlarından nüfus ve okullaşma oranı, kademeler arası geçiş, zorunlu eğitim süresi eğitim planlaması yapılırken mutlaka göz önünde bulundurulması gereken önemli etkenlerdir. Avrupa'da ülke nüfuslarının yaşlanması nedeniyle eğitim alan öğrenci sayısı azalırken, Türkiye'de durum tam tersidir. Bu nedenle eğitime yapılan planlı yatırımlar sadece birey ihtiyaçlarına hizmetten çok ülkenin genel anlamda ihtiyaçlarına yapılan yatırımlar olarak geri dönecektir. Araştırmanın gerçekleştiği tüm ülkelerin eğitim sistemlerinde belli başlı bazı farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin tüm ülkelerin okul öncesi eğitimlerinin zorunlu olmadıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra Finlandiya'da okul öncesi eğitimi zorunlu olmamakla birlikte devletin okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden öğrencilerin giderlerinin önemli bir bölümüne doğrudan katkı sağladığı belirlenmiştir. İlköğretim kurumları Almanya ve Türkiye'de 4 yıl, Finlandiya'da ise 6 yıl eğitim vermektedirler. Ortaöğretim kademesine bakıldığında ele alınan ülkelerde farklı uygulamaların olduğu gözlemlenmiştir. Almanya'da ortaöğretim iki kademe üzerine yapılandırılmıştır. Birinci kademenin ilk iki yılında öğrencilerin yoğun biçimde ilgi ve yetenekleri belirlenmeye çalışılmakta ve elde edilen sonuçlara göre diğer kademelere geçişler sağlanmaktadır. Finlandiya'da ise ortaöğretim önce genel ve mesleki teknik ortaöğretim olmak üzere 2'ye ayrılmaktadır. Hem genel, hem de mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları da birbirini izleyen ve öğrenin süresi üçer yıl olan iki kademe halinde eğitim vermektedir. Türkiye'de ise son yapılan değişikliklere göre dört yıllık ilkokulları bitiren öğrencilerden isteyenler 4 yıllık İmam hatip Ortaokulları ile 4 yıllık genel ortaokullara devam edebilirler. 4 yıllık ortaokul eğitimi sonunda ortaöğretimin ikinci kademesi genel ve mesleki teknik ortaöğretim kurumları olarak iki bölüme ayrılır. Sonuç olarak, araştırma yapılan ülkelerde eğitim sistemlerinin genel olarak birbirlerinden çok da farklı olmadığı, Almanya'da mesleki ve teknik eğitime özel bir önem verildiği, Finlandiya'da öğretmen eğitimini daha fazla önemsedikleri ve bu iki ülkenin uluslararası ölçekte gerçekleştirilen sınavlarda başarılarının arkasında bu nitelikli öğretmen kadrosunun önemli rolü olduğu dikkati çekmektedir (Bal & Başar, 2014).

Türkiye Eğitim Sistemi

Türk eğitim sistemi 4+4+4 olarak zorunlu 3 kademeli eğitimden oluşmaktadır. Birinci kademe dört yıl süren ilkokul eğitimi, ikinci kademe dört yıl süren ortaokul eğitimi ve üçüncü kademe yine dört yıl süren lise eğitimi olarak düzenlenmiştir. İlköğretim dört yıl süreli ve zorunludur. Ortaokullar, ilköğretime dayalı, dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Bu okulları bitirenlere ortaöğretim diploması verilir. Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden oluşur. Belli bir programa ağırlık veren liseler, teknik lise ve farklı alanlarda eğitim veren meslek liselerinden oluşmaktadır. Türkiye'de farklı kategorilerde eğitim veren ortaöğretim kurumları aşağıdaki gibidir:

- **Anadolu Lisesi:** Sekiz yıllık ortaöğretime bitiren bütün öğrenciler bu okullara gidebilir. Lise mezunları üniversitelere yerleştirmek için Yükseköğretim Kurumları Sınavı'na (YKS) girerler.
- **Meslek Lisesi:** Meslek liseleri, Teknik, İletişim, Sağlık, Otelcilik ve Turizm, Öğretmen, Denizcilik Meslek Liseleri olarak gruplanırlar.
- **Fen Lisesi:** Fen Bilimlerine özel ilgi ve yeteneği olan öğrencilere yönelik liselerdir. Bu okullarda üniversitelerin Fen ve Sağlık Bilimleri alanlarına yerleştirmek üzere öğrenci yetiştirilir.
- **İmam – Hatip Lisesi:** İmamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere, Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır.

Türkiye'de yoğun öğrenci nüfusunu kapsayan eğitim sisteminde yaşanan sorunlar çeşitlilik arz etmektedir. Sürekli yapılan sistem, 30 Mart 2012'de alınan kararla birlikte 4+4+4 eğitim sistemi olarak

daha köklü bir değişikliğe uğramıştır. Pilot çalışmalar olmaksızın yürürlüğe konulan bu sistem uygulama ve sonuçları açısından birçok sorunu beraberinde getirmiştir. OECD ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) her sene yaptığı çalışmalar göstermektedir ki Türkiye'de okullaşma oranı sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildikten sonra olumlu gelişmeler göstermiştir; fakat başarı ortalamaları OECD ortalamasının gerisinde kalmaktadır (TÜİK, 2012; OECD, 2010).

Okul öncesi eğitim bu sürecin içinde değildir. İlkokullarda genel bir eğitim verilmekte, ortaokullar ise genel ve imam hatip ortaokulları olarak düzenlenmiştir. Liseler ise İmam Hatip liseleri, Teknik ve Meslek liseleri, Anadolu liseleri ve Fen liseleri ismiyle çeşitlendirilmiştir (Keklik, 2013). İkinci kademedeki liseye geçişte merkezi bir sınav yapılmaktadır. Öğrencilerin başarı puanları bu sınavda alınan puanlara eklenmektedir. Yeni sistemle çözülemeyen sorunların başında kalabalık sınıflar, yetersiz okullaşma oranı, ikili eğitim, okullardaki donanım açısından yetersizlik ve eşitsizlik, hizmet içi eğitimle ilgili problemler gelmektedir. Bunlara ek olarak, olası olumsuzları öngörmek ve öğretmenleri o şartlara hazırlayabilmek için öğretmen yetiştirme programları derinlemesine ele alınmalıdır.

Almanya Eğitim Sistemi

Farklı eyaletlerden oluşan Almanya'da, her eyalet kendi eğitim sistemini belirler. Sistem her bireye, yetenek ve ilgi alanına en uygun eğitim imkânını sunmak üzerine tasarlanmıştır. Okula gitme zorunluluğu çocuğun altı yaşını doldurduğu yıldan itibaren 8-9 yıl sürer. Eğitim temel olarak ücretsizdir. Sadece belli bir miktar ücret talep edilmektedir. Türkiye ile kıyaslandığında oldukça düşük olan harç ücreti, sosyal bir katkı olarak talep edilmektedir. Çocuk yuvaları 2-5 yaş arasındaki çocukların devam ettiği ve ilk temel eğitimlerini aldığı yerlerdir ve zorunlu değildir. Ancak Almanya'da ailelerin yüzde altmıştan fazlası çocuklarını bu kurumlara göndermeyi tercih etmektedirler. Almanya'da zorunlu eğitim dokuz yılı tam zamanlı, 3 yılı yarı okul yarı mesleki eğitim olmak üzere toplamda 12 yıldan oluşmaktadır (Arslan & Kılıç, 2000; Eurydice, 2011). İlkokul, temel okullar olarak da kabul edilen Grundschule dört yıl sürmekte ve çocuklar altı yaşında bu okula başlamaktadırlar. Bu okullarda okuma-yazma, temel bilgi ve beceriler verilmektedir. Temel okullardan sonra, 5 ve 6. sınıfta yönlendirme sınıflarına başlarlar. Bu dönemde çocuklar, bundan sonraki süreçte devam edecekleri okulu, anne-baba ve öğretmenleriyle birlikte yetenek ve başarı durumlarına göre seçerler.

İkinci kademe okul seçenekleri, Hauptschule (Esas Okul), Realschule (Ortaokul), Gymnasium (Lise) ve Gesamtschule (Entegre)'den oluşmaktadır.

Esas okul (Hauptschule) Öğrencilerin 5. sınıftan 9. sınıfa kadar temel eğitim aldıkları eğitim kurumlarıdır. Öğrencilerin yaklaşık üçte birinin eğitim aldıkları bu okulları genelde göçmen kökenli öğrenciler tercih eder. Öğrencilere burada, meslek hayatına hazırlamak için teorik bilginin yanı sıra pratik bilgi ve beceriler de verilmektedir. Ortaokul genellikle 5 yıl sürmektedir. Fakat bazı eyaletlerde ortaokulun 10. sınıfı da mevcuttur. Bu sınıfta öğrenciler başarı durumlarına göre ikiye ayrılırlar. Not ortalamaları düşük olan öğrenciler ortaokul diploması alabilirler. Başarılı olan öğrenciler ise girdikleri sınavlar neticesine göre Realschule veya Gymnasiumun diploması almaya hak kazanırlar. 10. Sınıfın sonlarına doğru Liselere Giriş Sınavı (LGS) tarzında bir sınav yapılır. Sınav sonucu ve derslerde alınan notların ortalaması hesaplanarak öğrencinin başarı durumuna karar verilir. Ders programı diğer okul tiplerine göre daha basit olan bu okullarda gençlere çoğunlukla pratiğe dayanan mesleki eğitim verilir.

Ortaokul (Realschule), esas okul ile lise arasında yer alır. Öğrenciler bu okullarda 10. sınıfa kadar kapsamlı bir genel eğitim alırlar. Bu okuldan alınan diplomalar genelde tüm üstün vasıflı meslek grupları için temel oluştururken, teknik okul, teknik lise veya ileri liseye geçiş hakkı sağlamaktadır. Ekonomi ve kamu hizmetlerinde orta düzeyde işlere girebilmek için, bu diploma esastır. Bu okullarda öğrenci başarısına göre Hauptschule, Realschule ve Gymnasium Diploması alınır. Bu okuldan alınan diplomayla (Fachoberschulereife) bir meslek lisesine devam edebilir ya da meslek eğitimine başlayabilirler. Başarılı öğrenciler liseye devam ederek lise diploması (Abitur) alabilirler.

Akademik Lise (Gymnasium) ağırlıklı olarak bilimsel eğitim vererek 11-13. sınıflarda öğrencileri üniversiteye (Abitur'a) hazırlamaktadır. Akademik liseler verdikleri kaliteli ve yoğun eğitim neticesinde

biraz daha yorucu olmakla birlikte, diğer okul türlerine göre daha çok tercih edilmektedir. Liseyi başarılı bir şekilde tamamlayan birçok öğrenci, üniversiteye başlamadan bir iş yerinde mesleki eğitim aldıktan sonra doğrudan üniversite eğitimine başlayabilir. Üniversite için ayrıca giriş sınavına gerek yoktur.

Yüksek Öğrenim Almanya’da Üniversiteler (Universitaet), Meslek Yüksek Okulları (Fachhochschule), ve Sanat Yüksek Okulu (Kunsthochschule) olmak üzere üç kurumdan oluşur. Yüksek eğitimin en çok tercih edilen ve yabancı öğrenciler için en geniş imkanları teknik üniversite ve klasik üniversite olmak üzere iki yapıdan oluşan üniversiteler sunar. Almanya’da üniversite eğitimi tıp eğitimi haricinde 6 dönem devam etmektedir. Meslek Yüksek Okulları ise üniversitelerden farklı olarak daha çok nitelikli iş gücü ihtiyacına yönelik bir üniversiteye bağlı olarak ya da 3 ila 4 yıl arası mesleki odaklı eğitim vererek faaliyet gösteren kurumlardır.

Almanya eğitim sistemi yapısal olarak Türk eğitim sistemi ile benzerlik göstermektedir. Bu ülkenin eğitim politikalarını düzenleyen yetkili kurum Federal Almanya Eğitim ve Araştırma Bakanlığıdır. Eyaletlere göre eğitim sistemi iki farklı şekildedir: Berlin, Brandenburg, Bremen ve Nordrhein-Westfalen eyaletlerinde ilköğretim altı yıl sürerken diğer eyaletlerde dört yıl sürmektedir. İkinci kademe ise altı yıldan oluşmaktadır. Tam zamanlı eğitim 10 ila 12 yıl arası, bu yılları takip eden yarı zamanlı eğitim ise ülke genelinde bir ya da iki yıl olarak faaliyet göstermektedir. Zorunlu eğitim sonrası öğrenciler ya mesleklerine başlarlar ya da üniversite eğitimlerine devam ederler.

Finlandiya Eğitim Sistemi

Eğitim sistemi oldukça kaliteli bir seviyede olan Finlandiya’da, okullar arasında eğitim-öğretim ve öğrenim farklılıkları oldukça azdır ve hemen hemen tüm bireyler temel eğitimi hedeflenen sürede tamamlamaktadır. Okul öncesi eğitim, temel eğitim ve ikinci düzey eğitimden oluşmakta olup ücretsizdir. Daha sonraki eğitimler de genel olarak ücretsizdir ya da çok düşük bir ücret karşılığı verilir. Okul öncesi eğitimle hedeflenen her bir bireyin, gelirinden bağımsız olarak eşit şartlarda kaliteli bir eğitim alma hakkına sahip olması ve aktif vatandaşlık bilinciyle yetişmesidir.

Finlandiya’da çocuklar, erken eğitim adı altında okul çağına gelmeden önce eğitim alma haklarına sahiptir. Erken eğitim genellikle çocuk yuvalarında ve aile gündüz bakım evlerinde verilmekte çocuk erken eğitime isterse ebeveyni ile birlikte katılabilmektedir. Ebeveynler çalışmıyorsa çocuğun haftada en az 20 saat, ebeveynler çalışıyor ise daha da fazla erken eğitime katılma olanağı mevcuttur. Erken eğitimin amacı çocuğun gelişimini ve refahını desteklemek; sosyal ve el becerileri ve de değişik bilgiler kazanmasına yardımcı olmaktır. Ayrıca çocuk ileride daha fazla öğrenmesine yardımcı olacak beceriler kazanır. Erken eğitim, belediyelerin kontrolü altında vergi gelirleriyle finanse edildiğinden aileler için daha ucuzdur. Bunun dışında Finlandiya’da erken eğitim veren özel kurumlar da vardır. Çocuklar ile eğitilmiş erken eğitim öğretmenleri ve çocuk bakıcıları ilgilenir (Fin Eğitim Sistemi, 2019).

Genellikle okul öncesi eğitim çocuk altı yaşını doldurduğu yıl başlar ve günde 4 saat olarak verilir. Yıl boyunca çocuğa okul hayatına hazırlayacak beceriler kazandırılmaya çalışılır, Harfler ve sayılar gibi temel konular öğretilir. Çocuğun ana dili Fince veya İsveççe değilse çocuk bu dilleri öğrenme konusunda desteklenir. Ayrıca gün içerisinde bol bol oyun oynanır ve okul dışı aktiviteler gerçekleştirilir.

Temel eğitim, çocuğun yedi yaşını doldurduğu sene başlar ve dokuz yıllıktır. Öğrenim süresi çocuk temel eğitimin tüm derslerini başarıyla bitirdikten sonra tamamlanır. Finlandiya’da temel eğitim yasalarca garanti altına alınmıştır. Ulusal öğretim programlarına bağlı kalınarak yerel öğretim programları uygulanır. Vergi ile finanse edilen temel eğitim, belediyeler tarafından düzenlenir ve ücretsizdir. Öğretmenin öğrencilerini daha iyi tanıyarak onlara en uygun öğretim programını geliştirebilmesi için ilk altı sene çocuğa aynı öğretmen eğitim verir. Temel eğitimde bütün değerlendirmeler öğretmen tarafından yapılır. Ülke genelinde düzenlenen bir sınav yoktur.

Liseye hazırlayıcı eğitim için lisede iyi bir dil bilmek gereklidir. Ana dili Fince ya da İsveççe dışında başka bir dil ise ya da dili lise eğitimi için yetersiz ise öğrenci liseye hazırlayıcı eğitime (LUVA) başvurabilir. Mesleki eğitim, liseye kıyasla daha çok uygulama ağırlıklıdır. Meslek eğitiminin temel

programı üç senede tamamlanabilir. Bundan sonraki süreçte ise eğitime devam edilip meslek diploması ya da özel meslek diploması alınabilir. Eğitim programının önemli bir bölümü uygulamalı mesleki öğrenimdir. Meslek eğitiminden sonra yüksekokul eğitimine kadar devam edilebilir.

Yükseköğretime ikinci derece eğitim tamamlandıktan sonra devam edilebilir. Finlandiya’da yükseköğretim meslek yüksekokulları ve üniversiteler tarafından gerçekleştirilir. Meslek yüksekokullarında eğitim üniversite eğitime nazaran daha çok uygulama odaklıdır. İşte öğrenme eğitimin bir parçası olup 3,5-4,5 sene içerisinde meslek yüksekokulu diploması alınabilir. Sonrasında ise eğitime devam ederek lisansüstü meslek yüksekokul programını tamamlamak için, eğitim programı ile aynı alanda en az üç sene boyunca iş deneyimi kazanmak gereklidir.

Üniversitelerde eğitim bilimsel araştırmalara dayanır. Üniversite lisans süresi yaklaşık üç yıldan, yüksek lisans süresi ise yaklaşık iki yıldan oluşmaktadır. Bazı üniversitelerin eğitim programları İngilizce eğitim verebilir. Fakat çoğunlukla eğitim dili Fince ya da İsveççedir. Eğitim sistemi erken eğitimi, okul öncesi eğitimi, temel eğitimi, ikinci derece eğitimi ve yüksek eğitimi içerir. Yetişkin eğitimi yetişkinler içindir ve temel eğitimden yüksek eğitime kadar birçok alternatif içerir. Finlandiya’da bulunan eyaletlerin her birinde Eğitim ve Kültür Bakanlığı mevcuttur. Yerel yönetim, eğitim verme hususunda yetkili olan belediyelerin sorumluluğu altındadır. Okullara ne kadar özerklik verileceği yerel yetkililerce belirlenmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim, ikinci devrede öğretim veren kurumların çoğu yerel yetkililerce ve ortak belediye kurullarınca idare edilmektedir (Özmen & Yasan, 2007).

Finlandiya 1917 yılında bağımsızlığını ilan etmiş, parlamenter bir cumhuriyet modeliyle yönetilen bir kuzey Avrupa ülkesidir. Parlamentosu 200 üyeden oluşmaktadır. Devlet başkanı ve meclis, hükümeti oluşturur. Başbakan ve diğer bakanlar devlet bakanına bağlıdır. Eğitim politikasının belirlenmesi ve yasaların çıkarılması Parlamento’nun (Suomen Eduskunta) görevidir. Parlamento’nun eğitim alanında aldığı kararları, uygulamakla yükümlü en yetkili kurum, Finlandiya Eğitim Bakanlığı’dır (Opetusministerio). Eğitim Bakanlığı, Eğitim uygulanmasında Çalışma Sağlık ve Sosyal (Sosiaali- Ja Terveystoimisto), Sanayi ve Ticaret Bakanlıkları (Kauppa- Ja Teollisuusministerio) ile sıkı işbirliği içerisinde. Eğitim Bakanlığı, eğitim, bilim, kültür ve gençlik alanlarında politikalar geliştirmekten sorumludur. Bakanlıkta, Eğitim ve Bilim Bakanı (Opetusministeri) ile Kültür Bakanı (Kulttuuriministeri) birlikte görev yapmaktadır. Eğitim ve Bilim Bakanı, eğitim ve araştırma, Kültür Bakanı ise kültür, spor, gençlik ve öğrencilere mali destek gibi hususlardan sorumludur. Yükseköğretim öncesi genel ve mesleki eğitim ile yetişkin eğitimi alanındaki geliştirme ve değerlendirme çalışmalarından Ulusal Eğitim Kurulu (Opetushallitus) sorumludur ve Eğitim Bakanlığı’na bağlıdır. Üniversite ve Politeknik Yüksekokullara destek sağlayan, uluslararası işbirliği ve akreditasyon çalışmaları yapan, Eğitim Bakanlığına değerlendirme hususunda yardımcı olan, bağımsız Yüksek Öğretim Değerlendirme Kurulu vardır. Finlandiya’da eğitim geçmişte kültürel değerlere bağlı bir yol izlemiştir. Schleicher’in 2006 yılında yaptığı araştırmalarda Finli öğrencilerin esnek, yaratıcı ve etkin bir eğitim sürecinden geçtiği bilgisi vardır. Öğrenciler kendi öğrenmelerinde söz sahibi, risk alan ve özgür düşüncelerine izin verilen bir ortamda eğitim almaktadırlar.

Türkiye, Almanya ve Finlandiya’da Öğretmen Yetiştirme Sistemleri

Türkiye’de öğretmen yetiştirme sistemi

Türkiye’de öğretmen yetiştirme programları türleri bölümlere göre farklılaşmaktadır ve süreleri Tablo.1’de gösterilmiştir:

Tablo 1. Türkiye’de öğretmen yetiştirme programları ve süreleri

Öğretmen Yetiştirme Programı	Süre
Eğitim Fakülteleri İlköğretim/Ortaöğretim Öğretmenlik Bölümleri	4 yıl
Edebiyat, Fen, Fen-Edebiyat Fakülteleri, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, İlahiyat Fakülteleri ile Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu	4 yıl
Meslekî ve Teknik Eğitim Kurumları Meslek Dersleri Öğretmenliği	4 yıl

(Kaynak: YÖK, 2018)

Türkiye, öğretmen eğitimi alanında, 150 yıllık zengin bir deneyime sahiptir. Türkiye’de öğretmen eğitimi, ülkedeki siyasal, sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmelere paralel bir yol izlemiştir. Özellikle Osmanlı Döneminde din ağırlıklı eğitim verilmesi için öğretmen yetiştirildiği görülmektedir. Tanzimat döneminde öğretmenin kendine ait meslek okullarında yetiştirildiği, Cumhuriyet dönemine kadar değişik okullarda ve farklı modellerle öğretmen yetiştirildiği görülmektedir. Cumhuriyet dönemi ile birlikte eğitim-öğretim alanında yaşanan yenileşmelere paralel olarak öğretmen yetiştirmede değişiklikler yapılmıştır. Köy Enstitüleri ile öğretmen yetiştirme politikası, köylüyü kalkındırma projesine uygun olarak geliştirilmiştir. Daha sonraki yıllarda bu okulların kapatılmasının ardından, Yüksek Öğretmen Okullarının devreye konulduğu, bunun sonrasında ise öğretmen okulları, öğretmen yetiştiren fakülteler ile Eğitim Enstitülerinin öğretmen yetiştirmeye kaynaklık yaptığı bilinmektedir. 1982 yılında yapılan değişiklik ile bu kurumlar tamamen üniversitelere bağlanmıştır (Küçükahmet, 2003).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı 1996 yılında Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarını yeniden düzenlenmesi çalışması yapmış, lisans ve lisansüstü programlarda bir takım değişiklikler yapmıştır. 1997 tarihinde 4306 sayılı kanunla 1997-1998 akademik yılında sekiz yıllık eğitim yürürlüğe girmiş ve ortaöğretim öğretmenliğinin lisansüstü düzeye kaydırılması ile öğretmen yetiştirme yönünde önemli bir adım atılmıştır (YÖK,1998). Ortaöğretim öğretmenliklerinin lisans süresi uzatılmıştır.

Yabancı Dil, Güzel Sanatlar ve Beden Eğitimi dışındaki alanlarda ortaöğretim alan öğretmeni yüksek lisans düzeyinde öğretmen yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Öğretmenliği Bölümü Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri anabilim dallarından oluşturulmuş; Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Bölümü ise Tarih, Coğrafya, Felsefe Grubu ve Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dallarına ayrılmıştır. Eğitim Fakültesi dışında öğretmenlik hakkı tanınan fakültelerde derslerin tümünü başarı ile tamamlayan öğrenciler lisans kademesinin son yılında pedagojik formasyon adı verilen teorik ve uygulamalı dersleri Eğitim fakülteleri bünyesinde almaktadırlar. Bu öğretmenlik mesleğine başvurabilmeleri için ön şartlardan biridir.

Almanya’da öğretmen yetiştirme sistemi

Almanya’da Öğretmen yetiştirme programları ve süreleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. *Almanya’da öğretmen yetiştirme programları ve süreleri*

Öğretmen Yetiştirme Programı	Süre
Okul Öncesi Öğretmenliği	3 veya 4 yıl
Orta Öğretim I. Kademe Öğretmenliği	3,5 yıl
Gymnasium Öğretmenliği	4,5 yıl
Berufskolleg Öğretmenliği	4,5 yıl
Özel Eğitim Öğretmenliği	4,5 yıl

Üniversitede yükseköğretime geçiş sağlayan Abitur (ortaöğretim ikinci kademe sonunda yapılan) sınavından sonra, üniversitede öğretmen eğitiminin ilk aşamasına başlanabilir. Öğretmen eğitimi için kayıt olacak öğrencilerin sayısı, öğretmen ihtiyacına göre düzenlenmemiştir. Üniversite veya ilgili fakültelerin ihtiyaçlarına göre sınırlandırılmıştır. Almanya’da tüm öğretmenler, ilkokuldan ortaöğretim ikinci kademeye kadar, üniversite seviyesinde eğitilirler. Öğretmenlik eğitimlerini tamamlayan öğretmen adaylarının öğretmenliğe atanabilmeleri için her eyaletteki devlet sınav dairesi tarafından yapılan I. devlet sınavını (I. Staatsexamen) başarıları zorunludur. Alan bilgisi sınavlarından geçen adaylar, stajyer öğretmen olurlar ve iki yıl süren eğitimlerine başlarlar. Bu süre içinde adaylar bölgelerinde hizmet içi eğitim merkezi tarafından düzenlenen seminerlere katılmak zorundadırlar. Okulda rehber öğretmen gözetiminde bağımsız olarak ders verirler ve diğer etkinliklere katılırlar. Bu sürenin sonunda yapılan değerlendirmede başarılı bulunan adaylar, öğretmenlik meslek bilgilerinin sındığı II. Devlet Sınavına (II. Staatsexamen) girerler. Bu sınavı başaranlar, gereksinim olan bir okulda asil öğretmen olarak görevlendirilirler. Öğretmenler emekli oluncaya kadar öğretmenlik yapabilir ve herhangi bir mesleki gelişim ve kalite kontrolüne tabii tutulmaz.

Aslında, eyalet ve eyalet birimleri, kiliseler, öğretmenler ve bağımsız organizasyonlar tarafından yöneltilen pek çok hizmet içi eğitim kuruluşları vardır. Bu hizmet içi eğitim faaliyetleri gönüllülük esasına dayanır. Öğretmenlerin çoğu hizmet içi eğitim programlarına katılmak için mesleki bir zorunluluk hissederler. Öğretmen Eğitimi Karma Komisyonu'nun 1999 yılı raporu ile Öğretmen Eğitiminin Gelecekteki Yapısına İlişkin Bilim Konseyi'nin 2001 yılı tavsiye kararları doğrultusunda bazı eyaletler öğretmen eğitiminde bir reform yapılması gerektiği konusunda fikir birliğine varmışlar ve öğretmen yetiştirme sisteminde birtakım değişiklikler yapmaya başlamışlardır. Bu değişiklikleri,

- Eğitimde uygulamaya daha fazla ağırlık verilmesi,
- Eğitim kademeleri arasındaki ilişkinin yoğunlaştırılması,
- Dışardan atanacak personelin nitelikleri,
- Öğretmenlik mesleğinin imajının iyileştirilmesi başlıkları altında toplayabiliriz.

Öğretmen eğitiminin yeniden yapılandırılmasında, 1998 tarihli Yüksek Öğretim Kanunu (Hochschulrahmengesetz) ile getirilen lisans ve yüksek lisans derecelerini öngören 2 aşamalı yapının esas alınması söz konusudur. Birçok eyalet bu yapıya uygun öğretmen yetiştirme programları açmaya başlamıştır. Aşağıda reform düzenlemelerin bir kısmını gerçekleştirmiş olan Kuzey Ren Westfalya (NWR) eyaletindeki öğretmen yetiştirme programları hakkında bilgi verilecektir. NWR'de öğretmen yetiştirme eğitiminin yasal alt yapısını Eyalet Parlamentosunca çıkarılan Öğretmen Yetiştirme Yasası (Lehrerausbildungsgesetz-LABG), Birinci Devlet Sınavı Yönetmeliği (Lehramtsprüfungsordnung -LPO) ve Hazırlık Hizmeti ve İkinci Devlet Sınavı Yönetmeliği (Ordnung des vorbereitungsdienstes und der Zweiten Staatsprüfung OVP) yasalarından oluşmaktadır. Bu yasal düzenlemelere göre, öğretmenlik eğitimi Birinci Devlet Sınavı ile sonuçlanan yükseköğrenim ve İkinci Devlet Sınavı ile sona eren 24 aylık bir Hazırlık Hizmeti olarak 2 kademelidir. Öğretmenlik programlarında yükseköğrenime başlamak isteyenlerde Genel Yüksek Öğretim Olgunluk Diploması (Allgemeine Hochschulreife/Abitur) veya Mesleki Yüksek Öğretim Olgunluk (Berufqualifiziere Üniversitesiir Abschluss) şartı aranır. Branş öğretmenlerinin, öğrenim görülen yüksekokulun yönetmeliği, bazı derslere katılabilmek için belirli alanlarda bilgi sahibi olmaları şarttır. Bazı öğretmenlik programlarında ise yönlendirmeler olmaktadır. Örneğin, özel eğitim dalı için eğitime başlamadan önce engellilere eğitim veren özel okullarda bir bilgilenme stajı yapılması tavsiye edilmektedir. Bütün branşlarda, en az 14 haftalık bir uygulama yapılması şarttır. Çoğu branş öğretmenliği eğitimi sırasında, ilgili dalda uygulamanın büyük bölümünün Birinci Devlet Sınavına girme başvurusu yapılmadan önce tamamlanmış olması şarttır.

Birinci Devlet Sınavı, Devlet Sınavı Dairesi tarafından yapılır. Bu sınavla, öğrencilerin öğretmenlik yapabilmek için gerekli eğitsel ve bilimsel mesleki bilgi ve becerileri kazanıp kazanmadıkları belirlenir. Bu sınav, öğrenci tarafından seçilmiş branşlarda yazılı sınav, sözlü sınav, ev ödevi ile pedagoji dersleri bitirme mülakatı olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Sanat, tekstil, müzik ve spor dallarında ayrıca mesleki uygulama sınavları da yapılmaktadır. NWR eyaleti Birinci Devlet Sınavında başarılı olanlar diğer eyaletlerde Hazırlık Hizmeti yapmaya hak kazanmaktadır. Diğer eyaletlerde Birinci Devlet Sınavını başaranlar da NWR'da Hazırlık Hizmeti yapabilmektedir.

Stajyer öğretmen olarak çalışmak anlamındaki Hazırlık Hizmeti kural olarak 24 ay sürelidir. Bu süre içinde stajyer, öğrenciliği dönemi edindiği teorik bilgileri uygulama olanağı bulur ve deneyim kazanır. Staj, bu iş için ön görülen özel eğitim kurumlarında, seminerlerde ve okullarda gerçekleştirilir. Haftada 7 saat süren seminerlerde stajyerlere pedagojik, didaktik ve diğer mesleki bilgiler kazandırılır. Seminerlere paralel olarak haftada 12 saat okulda uygulama eğitimi verilir. Staj tamamlandığında, yükseköğretim kurumundaki seminer dersinin öğretim elemanı ve okul yönetimi stajyerin Hazırlık Hizmetini ve başarısını değerlendiren ortak bir not verirler. Bu not İkinci Devlet Sınavının genel sonucunda değerlendirmeye alınmaktadır. İkinci Devlet Sınavı sonrasında, istihdam yerel otoriteler tarafından gerçekleştirilir.

Finlandiya'da öğretmen yetiştirme sistemi

Tablo 3'te Finlandiya'da Öğretmen Yetiştirme Programları ve süreleri verilmiştir.

Tablo 3. *Finlandiya’da öğretmen yetiştirme programları ve süreleri*

Öğretmen Yetiştirme Programı	Süre
Okul Öncesi Öğretmenliği (lastenseimi opettaja)	3 yıl
Sınıf Öğretmenliği (arvoluokka opettaja)	5 yıl
İlköğretim ve orta öğretim branş öğretmenliği (aihe opettaja)	5 yıl
Özel eğitim öğretmenliği (ylimääräinen juna valttämättä opettaja)	5-6 yıl
Meslek dersleri öğretmenliği (ammatilinen opettaja)	3-4 yıl

Kaynak: Eurydice, 2003.

Finlandiya’da öğretmen eğitimi 1973’ten beri üniversiteler, 1990’lardan sonra yüksekokullar tarafından verilmektedir. Üniversitelerde okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, özel eğitim öğretmenliği ve rehber öğretmenlik alanlarında programlar açılmaktadır (Amann, 2003). Öğretmen Yetiştirme programlarının içeriği, 1998 yılında çıkarılan ve 1999 yılında yürürlüğe giren 986 Sayılı Eğitim Personelinin Nitelikleri Yönetmeliği ile düzenlenmiştir (Education Resources in Finland, 2006). Finlandiya Eğitim Bakanlığı’nın (Opetusministerio) 2003-2008 yıllarına ait ‘Education and Research’ isimli raporun, hükümetin öğretmenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesiyle ilgili hedefler planladığı görülmektedir. Bu hedeflerden bazıları şunlardır:

- Yüksek standartlarda öğretmen yetiştirme
- Öğretmenleri devamlı eğitmek
- Öğretmenlerin sosyal ve sağlık problemlerini çözmek
- Öğretmenlerin ders öğretim yöntemlerinde teknolojiyi kullanmasını sağlamak ve
- Öğretmenleri hizmet içi eğitimlerle sürekli eğitmek.

Okul öncesi öğretmenliği (lastenseimi opettaja) eğitim programı genellikle 3 yılda tamamlanmaktadır. Okul öncesi öğretmenlik programlarında eğitimde temel ve alan çalışmaları, dil ve iletişim, okul öncesi yaş gruplarına temel beceriler kazandıracak dersleri kapsamaktadır. Okul öncesi öğretmen adayları, İngilizce, İsveççe ve Finceyi konuşma ve yazma dersleri, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Psikolojisi, Pedagoji ve Çocuklarla Oyun dersleri almaktadırlar. Sınıf öğretmenleri, temel eğitimin ilk altı yılındaki tüm derslere girmektedirler. Temel eğitimin ikinci aşamasındaki dersler konu uzmanı öğretmenler tarafından verilmektedir. Sınıf öğretmenliği (arvoluokka opettaja) için yüksek lisans (maisteri) düzeyinde eğitim almak gerekmektedir. Sınıf öğretmenliği bölümünde genel alanların yanı sıra temel, orta ve ileri düzeyde eğitim bilimi ve eğitim psikolojisi dersleri verilmektedir. Öğretmen adayları ilköğretim okullarının programlarında yer alan derslerden bir veya iki tanesini alarak uzmanlaşmaktadır. Öğretmenlik uygulamaları derslerin %9 ‘u oranında gerçekleştirilmektedir. Sınıf öğretmenliği eğitimine başvuran kişilerin üniversite giriş sınavında başarılı olmaları gerekmektedir (Delibaş, 2008).

Sınıf öğretmenliği eğitimi için yapılan giriş sınavı, yazılı, yetenek testi ve mülakattan oluşmaktadır. Her üç testte başarılı olan adaylar sınıf öğretmenliği bölümlerine kabul edilir (Education Research in Finland, 2019). İlköğretim okullarının 7.-9. sınıfları ile orta öğretim kurumlarında branş öğretmenliği (aihe opettaja) yapabilmek için yüksek lisans şarttır. Branş öğretmenliği programları 5-6 yıllık bir eğitim süresini kapsamaktadır. Bu eğitim 2 şekilde yapılmaktadır. Genel olarak bir üniversitede Biyoloji, Fizik, Tarih, Yabancı Dil gibi derslerin eğitimi verilmekte sonra Pedagoji dersleri verilmektedir. Diğer uygulamada branş ve pedagoji eğitimi birlikte verilmektedir. 60 AKTS kredilik pedagoji eğitimini içeren ve en az 240 AKTS kredisini kapsayan bir eğitimi tamamlamak şarttır. 1. seçenekte öğretmen adayı 60 AKTS krediye uygun pedagoji derslerini tamamlamak zorundadır. Üniversitelerde branş öğretmenliği eğitimi uygulama okulları ile işbirliği içinde verilmektedir. Meslek okullarında öğretmenlik yapabilmek için öğretmen adayının kendi alanında lisans derecesine sahip olması, alanındaki meslekte en az üç yıl deneyime sahip olması ve ardından bir mesleki yüksek eğitim enstitüsünde 60 AKTS kredisini kapsayan pedagoji eğitimini alması gerekmektedir (Eurydice, 2003). Finlandiya’da öğrenme güçlüğü çeken veya engelli öğrencilere eğitim veren özel eğitim öğretmenlerinin (ylimaarainen juna valttamatta opettaja) 5-6 yıl eğitim alması

şarttır. Bu eğitim süresi 180 AKTS pedagoji eğitimini de kapsar. Özel eğitim öğretmenleri engellilerin bulunduğu ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında görev alırlar (Amann, 2003).

Finlandiya eğitim sisteminin, öğretmen yetiştirme konusunda çok iyi olduğu bilinmektedir. 1980’li yılların başlarında sınıf öğretmenliği programları 3 yıldan 5 yıla çıkarılmıştır. Öğretmenlik iyi bir statüye getirilmiş, üniversite giriş sınavlarında en yüksek puan alan öğrenciler öğretmenlik programlarını tercih etmişlerdir (Simola, 2005). Öğretmen eğitimi programları yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiştir. Öğretmenlere farklı öğrenme yöntemleri öğretilmiştir. Okullarda profesyonel öğretmenler öğrencilerde güven oluşmasını sağlamış, böylece iyi eğitilmiş sivil toplum oluşmuştur (Lewis, 2005). Finlandiya son yıllarda hızla göç almaktadır. Bu nedenle göç eden insanların dil öğrenimi ve meslek alanında gelişmelerini sağlamak amacıyla hükümetin eğitimle ilgili çalışmaları devam etmektedir.

Almanya, Finlandiya ve Türkiye’deki Öğretmen Yetiştirme Sistemleri Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar

Özellikle öğretmen yetiştirme programının içeriğinin öğretmenlik programlarının çeşidine göre değişmesi her üç ülkede benzerlik göstermektedir. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve günümüzde hızı ve kapsamı giderek artan ve genişleyen bilişim ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler, eğitim alanında yeni bireysel ve toplumsal gereksinimleri ortaya çıkarmıştır. Bu gereksinimlerin karşılanması için okulların görev ve sorumlulukları, eğitim süreleri, amaçları ve öğretmenlerin sahip olmaları gereken nitelikler yeniden tanımlanmıştır. Türkiye ve Avrupa Birliği’ni oluşturan ülkelerde öğretmen eğitiminin süresi, amaçları, kapsamı yeniden düzenlenmiştir. Bologna sürecinde tüm öğretmen yetiştirme programlarının üniversiteler tarafından açılması beklenmektedir. Finlandiya ve Türkiye’de öğretmenler üniversiteler tarafından açılan programlarla yetiştirilmektedir. Almanya’da öğretmen yetiştirme programlarının teorik kısmından üniversiteler, uygulama kısmından ise eğitim kurumları, pedagoji enstitüleri ve okullar sorumludur.

Cumhuriyet sonrası Türkiye’de öğretmen yetiştirme sistemi uzun yıllar Milli Eğitim Bakanlığının denetiminde yapılmış, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ‘Öğretmenlik devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir’ ibaresi ile öğretmenlerin eğitim vereceği kademeye bakılmaksızın yükseköğrenim görmeleri öngörülmüştür (Akyüz, 2007). 1982 yılı eğitim reformu ile birlikte daha önce Milli Eğitim Bakanlığının bünyesinde olan öğretmenlerin eğitimi kurulan Yüksek Öğretim Kurumu’na (YÖK) devredilmiş ve öğretmenler üniversitelerde fakültelerde eğitim alıp mesleklerini icra etmeye başlamışlardır. Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretime öğretmen yetiştirme süresi 4 yıl olarak düzenlenmiştir. İlköğretim öğretmen yetiştiren fakültelerde öğretmen adaylarına çok yönlü farklı bölümlerden (Müzik Öğretmenliği, Eğitim Bilimleri bölümü, Matematik Öğretmenliği bölümü vs.) ders verilerek genel kültür, alan bilgisi ve meslek dersleriyle yetkinlikleri arttırılmaktadır.

Öte yandan Almanya’da öğretmen eğitimi Öğretmen Seminerleri (Lehrerseminare) adı verilen dersler aracılığıyla başlamıştır. Üniversite düzeyinde öğretmen eğitimi ise ilk olarak 1926 yılında Pedagojik Akademi (Pädagogische Akademie) kurumlarıyla başlamıştır. Bu okullar Hitler diktatörlüğü zamanında kapatılarak, bazıları Öğretmen Eğitimi Yüksekokulları (Hochschule für Lehrerbildung) olarak devam ettirilmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra ise Pedagojik Yüksekokullar (Pädagogische Hochschule) adıyla devam eden okullar 1960 yıllarında eğitim içeriği açısından zenginleştirilmiştir. 1980’li yıllarda tıpkı Türkiye’de olduğu gibi bazı istisna eyaletler dışında, üniversitelerin bünyesine katılmıştır. Almanya’daki eyalet sistemine paralel olarak öğretmen eğitimi de eyaletlerin sistemine göre düzenlenmiştir. Düzenli Kültür Bakanları Heyeti adı verilen kurul eyaletler arasında birlik sağlamak ve eyaletler üstü kararları almakla sorumludur. Öğretmen eğitiminde kademeli bir model izlenmektedir. Toplam olarak 5 veya 6 yıl süren ve bu eğitim süresinin 3-4 yılı teorik, 2 yılı ise uygulamaya yönelik olmak üzere eğitime tabi tutulurlar. Ortaöğretim öğretmenliği için öğretmenler ‘Gymnasium’da 5+2 yahut 6+2 olmak üzere toplamda 7 veya 8 yıllık eğitimi Erziehungswissenschaftliche Fakultät adı verilen Eğitim Bilimleri fakültelerinde almaktadırlar.

Finlandiya’da ise öğretmen olmanın şartları sadece üniversite giriş sınavı ile sınırlı değildir. Bu sınavda başarı gösteren öğrenciler, yazılı sınav, yetenek testi, kişisel olarak yapılan mülakat ve grup tartışmasında yer almak zorunluluğundadırlar. Öğrenciler okumak istedikleri üniversitenin, birbirinden farklı olan içerikte hazırlanmış sözü edilen sınavlarında başarı göstermelidirler. Finlandiya’da öğretmenler ulusal ve uluslararası değerlendirmelere dayanan ve yoğun bir süreç olan pedagojik programda araştırmaya dayanan oryantasyon programında eğitilirler. Öğretmenlik mesleği, toplumdaki diğer mesleklere kıyasla prestiji yüksek bir meslek olduğundan yüksek yeterlilikler gerektirir (Ekinci & Öter, 2010). Her öğretmenlik branşında yüksek lisans düzeyinde eğitim zorunluluğu vardır. Öğretmenler yetiştirilirken eğitimleri süresince uygulamalı derslerle kuramsal dersleri bütünleştirilir (Delibaş & Babadoğan, 2009). İki yıl süren uygulama eğitiminde, dört aşamalı olup üçü eğitim fakültelerinin bağlı olduğu uygulama okulları ve bir tanesi de devlet okulunda olmak üzere süreç tamamlanır. Mezun olan öğretmen adaylarının Türkiye’deki Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin (ÖSYM) yaptığı Kamu Personeli Seçme Sınavı’na (KPSS) benzer bir sınava girip başarı gösterdikleri takdirde yapılan sıralamaya göre devlet okullarında çalışmalarına izin verilir. Atama devlet tarafından yapılır. Ayrıca, özel eğitim kurumları kendi sınavlarını yapabilir ve öğretmenlerini atayabilir. Sınıf öğretmenleri zorunlu olarak yüksek lisans eğitimi almak zorundadır. Yüksek lisansları, staj eğitim başarıları, öğretmenlik yetenekleri gibi hususlar göz önüne alınarak öğretmenler okullara atanır (Ekinci & Öter, 2010).

Almanya, Finlandiya ve Türkiye’de öğretmen yetiştirme programlarının süreleri arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Almanya’da branş öğretmeni 1. ve 2. kademeye yönelik yetiştirilmektedir. Ortaöğretim 1. kademeye öğretmenler; 3,5 yılda, 2. kademe ve Gymnasiumlar için 4,5 yılda yetiştirilmektedir. Bütün öğretmen yetiştirme programlarının sonunda 2 yıl hazırlık hizmeti yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Sonuç olarak Almanya’da öğretmen yetiştirme programları 5,5-6,5 yıldır. Ortaöğretime branş öğretmenleri fakültelerde 3 yıllık lisans eğitiminden sonra 1 yıllık Lisansüstü Eğitim Sertifikası (PGCE) olarak yetiştirilmektedir. Lisansüstü eğitim sertifikası veren kurumların sayısı oldukça fazladır. Finlandiya’da ilköğretim, ortaöğretim ve branş öğretmenleri yetiştirme programları 5 yıl sürmektedir. Türkiye’de ortaöğretim branş öğretmenleri, eğitim fakülteleri tarafından 4 yılda yetiştirilmektedir. Sonuç olarak öğretmen yetiştirme programlarının süreleri, ders verilecek öğretim kademesine paralel olarak artmaktadır. Öğretmen yetiştirme programlarında temel olarak iki model uygulanmaktadır. Bunlar, kaynaşık ve uyumlu modellerdir. Concurrent (kaynaşık) modelde alan dersleri ile formasyon dersleri birlikte verilirken, Consecutive (uyumlu) modelde ise önce alan dersleri sonra formasyon dersleri eğitim fakültelerinden alınarak tamamlanır (Moon, 2003). İncelenen ülkelerde ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştiren kurumlarda ikinci modelin daha yaygın olduğu görülmüştür. Almanya’da, eyalet sistemine dayalı bir eğitim olduğu için öğretmen yetiştirme modellerinde de farklılıklar görülmektedir. Bolonya süreci ile uygulamaya konulan 2 aşamalı yükseköğretim sistemi ile farklılıklar en aza indirgenmiştir.

Sonuçlar ve Öneriler

Bu çalışmada Almanya, Finlandiya ve Türkiye’nin öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi sonucu birçok benzerlik ve farklılıklar ortaya konmuş, öğretmen yetiştirme programları ve süreleri belirtilmiş ve ilgili kısımlarda tartışılmıştır. Bu bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlar çıkarılabilir.

- Almanya, Finlandiya ve Türkiye’de genel eğitim sistemlerinin karşılaştırılması bölümünde Almanya ve Finlandiya’nın eğitim politikalarının ‘her bireye kendi yetenek ve ilgi alanına göre en uygun eğitim imkânı sağlamak’ ilkesi üzerine kurulu olduğu görülmüştür. Gençlerin, demokraside sorumluluk yüklenilecek fertlerin yetişmelerini hedefleyen eğitim sistemleri, herkese mesleki ve siyasi alanlarda eğitimini yükseltme imkânı vermektedir. Türk eğitim politikası ise ‘her bireyin, eğitimi süresince ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesini ve yetiştirilmesini sağlamak’ üzerine kuruludur. Türkiye’nin eğitim politikası, genelde toplumun eğitim ihtiyacının karşılanması ilkesine bağlıdır.

• Almanya’da eğitim sisteminin işleyişiyle ilgili yetkiler eyaletler ve devlet arasında paylaşılmıştır. Okul sisteminin gözetimi ve denetimi sorumluluğu eyaletlerde olduğundan denetimi yapacak ayrı bir teftiş kurumu bulunmamaktadır. Ancak okul öncesi eğitim kurumları ve ilköğretim kademesindeki bazı kurumlar Gençlik ve Sağlık Daireleri tarafından denetlenmektedir. Finlandiya’da eğitim hizmetleri, Finlandiya Eğitim Bakanlığı (Opetusministerio) tarafından yürütülmektedir. Türkiye’de ise eğitim sisteminin işleyişiyle ilgili tüm yetkiler Milli Eğitim Bakanlığındadır. Türkiye, merkezi bir eğitim sistemine sahiptir. Okulların gözetimi ve denetimi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Teftiş Kurulu tarafından yapılmaktadır.

• İncelenen Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye’de örgün eğitim sisteminin dört kademe okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Zorunlu eğitime başlama yaşı Türkiye ve Almanya’da 6 iken, Finlandiya’da 7’dir. Zorunlu eğitimin süresi Almanya’da eyaletlere göre 9-10 yıl arasında değişmekte iken, Finlandiya’da 9, Türkiye’de 8 yıldır. Almanya, Finlandiya ve Türkiye’deki örgün eğitim sistemlerinde zorunlu eğitim sonrasında eğitim, genel ve mesleki olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Erginer, 2006). Yükseköğretim öncesi örgün eğitim Almanya’da 13, Finlandiya ve Türkiye’de 12 yıldır. Türkiye örgün eğitim süresi bakımından Almanya’dan bir yıl eksiktir.

• İncelenen ülkelerde yükseköğretime kabul koşulu ortaöğretim diplomasıdır. Almanya’da yükseköğretim programlarına girmek isteyen öğrencilerin genel eğitim amaçlı 13. sınıfın sonunda yapılan olgunluk sınavını başarıları gerekmektedir. Finlandiya’da öğrenciler genel ortaöğretim ikinci devre eğitiminin sonunda zorunlu dört testten oluşan ulusal bir sınava girerler. Yükseköğretime girerken bu sınav sonuçlarına bakılır. Bir bölüme başvuru yapan kişi sayısı mevcut kapasiteyi geçtiği zaman, farklı öğrenci seçme kistaslarına başvurulur. Türkiye’de ise ortaöğretime başarı ile bitiren ve Yükseköğretime gitmek isteyen adaylar, her yıl haziran ayında yapılan ‘Öğrenci Seçme Sınavına’ girmek ve yeterli puan almak zorundadır. Öğrenciler aldıkları puana ve tercihlerine göre merkezi sistemle yerleştirilirler.

• Almanya, Finlandiya ve Türkiye’de Yüksek Öğretim kademesinde eğitimin üniversiteler ve yüksekokullar tarafından verildiği görülmüştür. Bologna Deklarasyonu ile ortaya konulan 2 aşamalı yükseköğretim sistemi, Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS), Diploma Eki gibi kavramların yaygınlaştırılması 2010 yılında tüm ülkelerde tamamlanmıştır. İncelenen ülkelerde yükseköğretim politikalarının belirlenmesinde, yükseköğretimde akreditasyon, kalite çalışmaları, kalite değerlendirmeleri konularında çok büyük ilerlemelerin olduğu görülmüştür.

• Türkiye ve diğer ülkeler arasındaki farklardan biri öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri için motive eden unsurlardır. Kamu ücret politikasının geçerli olduğu okullarda bilgi ve donanım öğretmenlerin farklı bir gözle değerlendirilmesine ve daha iyi olana katkı sağlamamaktadır. Öte yandan Almanya öğretmenlerin alanları konusunda uzmanlaşmasını zorunlu tutar ve öğretmenin mesleki gelişimine katkıda bulunmaktadır. Sonuç olarak Almanya’nın öğretmen yetiştirme programlarını öğretmenlere sağladığı gelişim anlamında incelemek ve Almanya’nın alan öğretmenlerine zorunlu tuttuğu yüksek lisansı Türkiye’deki öğretmen yetiştirme programlarına da dahil etmek öğretmenlerin gelişimi açısından katkı sağlayıcı olabilir. Başka bir fark Türkiye’de eğitimlerinin son sınıflarında staj yapılan okullarla fakülteler arasındaki ilişki güçlendirilmeye çalışılsa bile yine de Almanya ve Finlandiya’daki iki kurum arasındaki ilişki gibi olmamaktadır.

• Öğretmenlik eğitimlerini tamamlayan adayların mesleğe atanmalarında da farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, Almanya’da öğretmenlik eğitimlerini tamamlayan adayların öğretmenlik mesleğine atanabilmeleri için her eyaletteki Devlet Sınav Dairesi tarafından yapılan I. Devlet Sınavını başarıları zorunludur. Başarılı olan adaylar stajyer öğretmen olarak bir okulda görevlendirilir ve iki yıl süren stajlarını tamamlarlar. Bu süre içinde adaylar, bölgelerindeki hizmet içi eğitim merkezi tarafından yapılan seminlere katılırlar, okulda rehber öğretmen gözetiminde bağımsız ders verirler ve etkinliklere katılırlar. Bu sürenin sonunda başarılı bulunan adaylar, öğretmenlik meslek bilgilerinin ölçüldüğü II. Devlet Sınavına girerler. Bu sınavı başaranlar asil öğretmen olarak görevlendirilir. Türkiye’de öğretmen adayları merkezi sistemle yapılan KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) sınavına girmek ve yeterli puan almak zorundadır. Alınan puanlara göre Milli Eğitim Bakanlığı ihtiyaca göre atama yapar. Atanan öğretmen

adayları bir yıl stajyerlik yapar ve rehber öğretmen gözetiminde eğitim-öğretim etkinliğinde bulunurlar. Bir yılın sonunda adaylar asil öğretmen olarak atanırlar.

Bu çalışmada yapılan karşılaştırmalar, Türkiye ve Finlandiya ve Almanya Eğitim Sistemlerinin hali hazırdaki durumu ve öğretmen yetiştirme sistemleri benzerlik ve farklılıkları ile sınırlıdır. Eğitim olgusunun birbirleriyle devamlı etkileşimde bulunan üç temel ögesi bulunmaktadır. Bu üç temel öge, öğrenci, öğretmen ve programdır. Eğitim sistemimizin etkili bir biçimde işleyişini sağlamakta üzerinde en çok denetim gücümüzün bulunduğu öge öğretmen yetiştirilmesi sürecidir. Alan derslerinin daha nitelikli ve kalıcı öğretilmesi, nitelikli öğretmen yetiştirilmesine bağlıdır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında bazı öneriler geliştirilmiştir.

Öğretmen yetiştiren kurumlar ile uygulama okulları arasındaki işbirliği artırılmalıdır (Dogan, 2016). Uygulama yapılan okullarla sürekli iletişim kurulmalı, güncel araştırma ve gelişmeler, uygulamaların yapıldığı okullarla paylaşılmalıdır. Bu sayede programın güncelliği sürekli sağlanarak kuram ve uygulama arasındaki kopukluk giderilmiş olur. Böylece öğretmen adayları mezun olup göreve başladıklarında zorlukları ve alışma problemlerini daha az yaşayacaklardır.

Kaynaklar

- Akyüz, Y. (2007). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Amann, M. (2003). Das Lehrerbild In Der Öffentlichkeit Im Vergleich Finland, Schweiz Und Österreich-Ursachen Und Massnahmen Zur Verbesserung. Diplomarbeit. Berufspädagogische Akademie Des Bu Üniversitesi in Tirol. <http://www.studienbibliothek.at/admin/diplarb.htm> (25 Aralık 2013).
- Arslan, M. M. & Kılıç, Ç. (2000). Bazı Avrupa ülkelerinde ve Türkiye’de zorunlu eğitimde yönlendirme çalışmalarının değerlendirilmesi, *Millî Eğitim Dergisi*, 148, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/148/10.htm (14 Aralık 2013).
- Bal B., & Başar E. (2014). Finlandiya, Almanya, Singapur ve Türkiye’nin Eğitim Sistemleri Açısından Kademeler Arası Geçiş Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Eğitimde Kademeler Arası Geçiş ve Yeni Modeller Uluslararası Kongresi*. Atatürk Araştırma Merkezi, Edt: Nihat Büyükbaş, Firdevs Güneş
- Balbay, S., & Pamuk, G., Temir, T. Doğan, C. (2018). Issues in pre-service and in-service teacher training programs for university English instructors in Turkey. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 14(2), 48-60.
- Börekçi M. (2009). Türk dili edebiyatı ve Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi sürecinde dilbilim ve Türkçe öğretimi, *Turkish Studies*, (4), 419-429.
- Çelikten M., Şanal M. & Yeni Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 207-237.
- Delibaş, H. (2008). Türkiye, İngiltere, Almanya ve Finlandiya Biyoloji öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Delibaş, H., & Babadoğan, C. (2009). A comparison of biology teacher education programs in Germany, England and Turkey. *Elementary Education Online*, 8(2), 556-566.
- Dogan, C. (2016). Sustaining professional development of English language practitioners. In *Teachers Engaging in Research*, 79-88, Kent: IATEFL Publications.
- Dogan, C. (2018). Empowering Teacher-Researchers, Empowering Learners. In *Teachers Research!*, 9-19, Kent: IATEFL Publications.
- Ekinci, A. & Öter Ö. M. (2010). Finlandiya Eğitim ve Öğretmen Yetiştirme Sistemi Çalışma Ziyareti Raporu, http://duabpo.dicle.edu.tr/oygem/dosya/Finlandiya_Raporu.pdf. (Erişim Tarihi: 11.06.2013)
- Erginer, A. (2006). *Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Eurydice (2003). The Education System of Finland. <http://www.minedu.fi/minedu/Education/iUniversitesix.html> (25 Aralık 2005).

- Eurydice, (2011). National system overview on education systems in Europe and ongoing reforms, 2011 edition. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_DE_EN.pdf (1 Aralık 2013).
- Fin Eğitim Sistemi, 2019. <https://www.infofinland.fi/tr/finlandiya-da-ya-am/e-itim/fin-e-itim-sistemi> (23 Kasım 2019).
- Gün, F. & Baskan, G. (2013). New Education System in Turkey (4+4+4): A Critical Outlook. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 131 (2014), 229 – 235.
- Keklik, S. (2013). Yeni eğitim sistemi (4+4+4) değişikliği kapsamında Türkçe öğretmenliği lisans programının incelenmesi ve öneriler. *Turkish Studies . International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1), 1911-1930.
- Küçükahmet, L. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Lewis, R. (2005) Finland ,cultural lone wolf. Intercultural pres. Minister of Education in Finland. <http://www.minedu.fi> (25 Aralık 2013).
- Moon, B. , Vlasceau, L. , Barrows, L. C. (2003). Institutional Approaches to Teacher Education within Higher Education in Europe: Current Models and New Developments (Unesco, CEPES). <http://www.cepes.ro/publications/pdf/teacher.pdf> adresinden 26 Aralık 2013 tarihinde alınmıştır.
- OECD (2010). Education at a Glance 2010 (doi:10.1787/eag-2010-en). OECD, Paris.
- Özen, R. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkilerine İlişkin Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 141–160.
- Özmen, F. & Yasan, T. (2007). Türk Eğitim Sisteminde Denetim ve Avrupa Birliği Ülkeleri İle Karşılaştırılması, <http://www.scribd.com/doc/39848461/36-AB-ulkelerinde-denetim-204-210> (27 Nisan 2011).
- Schleicher, A. (2006). The economics of knowledge: Why education is key for Europe's success. Brussels: Lisbon Council. www.lisboncouncil.net/index.php?option=com_publications&task=view&id=1&Itemid=35
- Simola, H. (2005). The Finnish miracle of PISA . Historical and sociological remarks on teaching and teacher education. *Journal of Education Policy*. 22, No:X.
- TÜİK, (2012). Eğitim istatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/Gosterge.do?id=3642&metod=IlgiliGosterge> adresinden 10 Aralık 2013 tarihinde alınmıştır.
- TÜİK, (2018). Haber bülteni, (sayı: 13140) <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13140> adresinden 18 Eylül 2019 tarihinde alınmıştır.
- YÖK (1998). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. Ankara. <http://www.yok.gov.tr/egitim> adresinden 22 Aralık 2013 tarihinde alınmıştır.
- YÖK, (2018). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.